Ἐξ ἀνθρώπων εἴκοσι τῷ Καλλίᾳ ὁμηλίκων, τρεῖς ἐντὸς ἐνιαυτῶν θνήσκουσι δέκα, ἑπτακαίδεκα δὲ περίεισι ζῶντες. Οὐκοῦν τὸ μὲν αὐτὸν ἐπιζήσειν πιθανὸν ἐστὶν ὡς $\frac{17}{20}$· τὸ δὲ μεταξὺ θνήξεσθαι ὡς $\frac{3}{20}$ (605).

Παραπλησίως ἐλέγχεται κἀπὶ τοῦ Χαβρύου, τὸ μὲν πιθανὸν εἶναι, ὡς $\frac{7}{9}$ τὸ ἐπιζήσειν, τὸ δὲ ὡς $\frac{2}{9}$ τὸ θνήξεσθαι (657. 603).

Καὶ ἔστι τοίνυν πρὸς μὲν τὸ α΄. τῶν ζητουμένων ἀπαντῆσαι, ἐπιπολλαπλασιάσαντας δι' ἀλλήλων, τὰς τοῦ ἐπιζήσειν ἀμφοτέρους πιθανότητας, $\frac{17}{20}$ διὰ $\frac{7}{9}$· ταύτῃ γὰρ τὸ πιθανὸν ἥκει εἰς τὸ $\frac{119}{180}$ ὅτι ἔγγιστα $\frac{2}{3}$ (652).

Πρὸς δὲ τὸ β΄, πολλαπλασιάσαντες τὸ πιθανὸν τοῦ τὸν Καλλίαν ἐπιζήσειν, διὰ τοῦ πιθανοῦ τοῦ τὸν Χαβρύαν θνήξεσθαι $\frac{17}{20}$ διὰ $\frac{2}{9}$. ἔσται γὰρ $\frac{17}{90}$· ὡς ἔγγιστα $\frac{3}{16}$ (652).

Πρὸς δὲ τὸ γ΄. πολλαπλασιάσαντες $\frac{7}{9}$ διὰ $\frac{3}{20}$, καὶ γὰρ ἔσται $\frac{7}{60}$, ὡς ἔγγιστα $\frac{2}{17}$ (651).

Πρὸς δὲ τὸ δ΄. τελευταῖον, τὸ πιθανὸν τοῦ θανάτου ἑκατέρου πολλαπλασιαστέον ἐπαλλήλως $\frac{3}{20}$ καὶ $\frac{2}{9}$, ἔσται γὰρ δὴ $\frac{1}{30}$ (652).

§ 659. Οἱᾳδηποτοῦν προτάσει συνθέτῳ, τῇ ἐξ ἑτέρων ἰδίᾳ πιθανῶν συγκεκροτουμένῃ, τὸν αὐτὸν τουτονὶ κανόνα προσεφαρμοστέον (652).

§ 660. Διὰ δὲ τοῦ αὐτοῦ κανόνος τούτου, καὶ τὸ πιθανὸν τοῦ λόγου προσδιορίζεται, τοῦ ἐξ ἑτέρου λόγου καὶ αὐτοῦ πιθανῶς ἔχοντος, ἐπιφερομένου· οἷον εἰ φαίη Ἄνυτος, παρὰ Μελίτου ἀκηκοέναι, τῶν δὲ ἑκατέρου τὸ πιστόν, ὕποπτον.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

§ 661. Δῆλον δὲ, ὅτι τῇ τοιᾷδε συνδεσμῇ τὰ πιθανὰ, ὡς λίαν ὑφίεται. Δύο γὰρ, ὧν ἑκάτερον ἐν μέρει ἰσοστάσιον ἦν, συναπτόμενα, ἐδὲ ὑπόνοιάν τινα συναποτελεῖσιν (652. 596.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄.

Περὶ τῶν Ἐνστατικῶν Ἀντιθέσεων, καὶ τῶν Ἀντικειμένων Πιθανοτήτων.

§ 662. Εἰς θῆραν τῆς τῶν ὄντων γνώσεως, ἐκ ἂν ἅλις ἔχοι τὰ ἀληθές τι προϊσχόμενα μόνον ἀνακρίνειν, δεῖ δ᾽ ἐπ᾽ αὐτοῖς κἀκεῖνα προσεξετάζειν, ἅττα εἴωθεν ἀντιπροβάλλεσθαι.

§ 663. Τῇ μὲν ἐν Μαθηματικῇ Ἐναργείᾳ, τὸ ἀντιπῖπτον δήπε ἐδὲν, ϗ ἐδὲν δέος ἀπάτης, κατὰ τὴν ἁπλῆν ὑφέρπει καὶ ἄμεσον πρόσληψιν (458).

§ 664. Οὐδὲν δὲ ἧττον κἀπὶ τῶν μᾶλλον συνθέτων, ἐν οἷς πλείες αἱ ἐγχωρέσαι κρίσεις, πόῤῥω ὑπονοίας ἀπάτης γινόμεθα, ἐπειδὰν μιᾷ νῦ προσβολῇ, τάς τε κρίσεις πάσας ὁρῶμεν, καὶ τὴν, πρὸς ἁπλεστάτην τινὰ ἀρχὴν, ἀναφοράν τε καὶ ἀλληλεχίαν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος προτάσεως (460).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ. Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

§ 665. Ὑφέρπει γὰρ ἡ ἀπάτη ὀλιγωρουμένης τῆς ἐναργείας (471), ὅπερ διὰ τὸ τῆς ἀνθρώπων ἀσθενὲς διανοίας, ἐπὶ τῶν μᾶλλον συνθέτων συμβαίη ἂν (472. 474)· τίθεται γὰρ ὡς ἐναργὲς τηνικαῦτα τὸ μὴ τοιοῦτον· ὅτε δὴ καὶ τῶν ἐνστάσεων ἀφορμὴ γίνεται.

§ 666. Ἐὰν οὖν τοῦ προκειμένου ἐναργῶς ἐμοὶ δοκοῦντος ἀποδεδεῖχθαι, προβάλλεταί τινα ἀντιπίπτοντα, καὶ αὐτὰ τὸ ἐναργὲς οὐδέν τοι μεῖον προΐσχεσθαι ἔοικεν, ὑπενδοιάζειν τότε δίκαιον. Ἀπάτη γάρ τις πάντως ὑπολανθάνει, κἂν ἐξ ὁποτέρου τῶν μερῶν, ἔτι ἄδηλον.

§ 667. Ἐπειδὰν ἐκ προτάσεως προκειμένης, ἐναργῶς τι ἄτοπον ἐπιφέρεται, ἔλεγχος ἐντεῦθεν ἡμῖν ἀπαντᾷ πόῤῥω ἀμφιβολίας, τοῦ τὴν πρότασιν ψεύδεσθαι. Ἐὰν δὲ καὶ ἡ πρότασις αὐτὴ, λόγῳ τινὶ βέβηκεν ἄλλως, ἐναργῶς ἀληθεύοντι, ὑπενδοιάζειν τότε ἀνάγκη πᾶσα, ὡς εἴρηται (666), καὶ ἀπορεῖν. Διὸ μέμψαιτ᾽ ἄν τις ἐπίσης, τούς τε λέγοντας, μηδὲν προσέχειν χρῆναι τοῖς ἑπομένοις, εἰ τὸ προτεθὲν σαφῶς ἀποδέδεικτο, καὶ τοὺς ἀντιφέροντας, ὅτι ψευδὴς καθάπαξ ἡ πρότασις, ὡς εἰς ἄτοπον ἄγουσα, καὶ ὅτι περιττὸν τοὺς λόγους οἷς ἐκείνη ἀποδείκνυται ἐπιθεωρεῖν.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

§ 668. Ἐπὶ ταῖς ἀνεπιλύτοις τῶν ἐνστάσεων, ἐκράτησαν ἤδη, ὡς ἀληθὲς ἕκαστον ὑπολαμβάνειν, ὃ τῇ ἀποδείξει πρῶτον φθάσας περιέτυχεν. Ἀλλ' οὐδὲν τοῦ τοιούτου τῷ ὀρθῷ λόγῳ μᾶλλον ἀντίκειται.

§ 669. Κανὼν οἷον κοινῇ προβάλλεται, μηδὲν ταῖς ἐνστάσεσι προσεκτέον εἶναι, τῆς προτάσεως ἤδη σαφῶς ἀποδεδειγμένης.

§ 670. Ἀλλ' ὁ κανὼν διερμηνευτέος. Εἴπερ γὰρ ἡ γινομένη ἔνστασις, σαφής τις καὶ ἐναργής ἐστι λόγος, δι' οὗ τὸ τῆς προτάσεως ἐναντίον κατασκευάζεται, οὐκ ἔῤῥωται τὸ τοῦ κανόνος, καὶ πιστέον μάλιστα τηνικαῦτα τῷ ἐναντίῳ κανόνι τῷ διαγορεύοντι, μηδέποτε τελείαν εἰς πιθὼ λαβεῖν ἐξεῖναι τὴν πληροφορίαν, εἰ μὴ πᾶσαι πρότερον αἱ γινόμεναι ἐνστάσεις τῆς δεούσης τύχοιεν ἐπιλύσεως.

§ 671. Τὰς δὲ ἐνστάσεις ἐν τούτῳ, διακριτέον τῶν ἀποριῶν, αἳ, καὶ τῆς προτάσεως σωζομένης, ὑφίστανται. αἵτε ὑπεῖναί τι ἐλέγχουσι τῇ προτάσει. ἀσαφείας ἐχόμενον. Ἐκείνας γὰρ καὶ ὑπεροράν ἐφεῖται, καὶ περὶ ἐκείνων, ἐννοεῖσθαι δεῖν, τὸν προχειρισθέντα κανόνα (669) φανερόν.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ.Ε.Π. Κτ.ΙΙ ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

§ 672. Ἐκ τῆς ἐνιαυσίου παραλλάξεως, τῆς μήπω ἀκριβῶς παρατηρηθείσης, ἔνστασίν τινα, κατὰ τῆς κινήσεως τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον, προτείνειν εἰώθασιν. Ἀλλὰ τὸ τοῦ λόγου κράτος, ἐκ τῆς ἀποστάσεως ἤρτηται τῶν στερεῶν ἀστέρων τῆς ἡμῖν ἀγνοουμένης. Ταύτης ὅσον ἅλις μεγεθυνομένης, ἔρρει τὰ τῆς ἀντιθέσεως. Καὶ εὔλογον δήπου τὰ περὶ τῆς ἐνιαυσίου λεγόμενα παραλλάξεως συγχωρεῖν, καὶ τῆς κατὰ τὴν γῆν σωζομένης κινήσεως.

§ 673. Πολλὰ ἀντεμβάλλειν εἰώθασι, τοῖς ὑπὸ τῶν Μαθηματικῶν περὶ τοῦ ἀπείρου ἀποδεικνυμένοις. Ἀλλὰ γὰρ ταῦτα πάντα οὐδὲν ἄλλο δείκνυσιν, ἢ μὴ εὐκρινῶς ἡμῖν τὰ τῷ ἀπείρῳ προσαιήκοντα τυγχάνειν ληπτά. Οὐδὲν μέντοι ἧττον τοῖς ἀποδεικτικοῖς λόγοις τὸ ἐνὸν κράτος ἐγκαταλείπουσιν.

§ 674. Ἡ γὰρ ἔνστασις ἡ ἀπὸ τῆς ἀγνοίας προβαίνουσα, οὐδενὸς ἐστὶ λόγου, κατὰ τῶν ἐναργῶς ἀποδειχθέντων.

§ 675. Ταῦτα δὲ πάντα καίπερ ἐπ' εὐθείας τὴν Μαθηματικὴν ἐνάργειαν ἀφορῶντα, οὐδὲν ἂν ἧττον καὶ τῇ ἠθικῇ ἐναρμόσειε. Περὶ ἣν ἔτι παρατηρητέον, ὅτι ἡ βεβαιότης, παρὰ τὸ ἐξ ἀντιθέτου πιθανὸν, οὐκ ἂν ἀσθενεστέρα γένοιτο ποτὲ (671). Αὕτη γὰρ οὐδαμῶς ἀνατρέπει το τοῦ ἐναντίου ἀσφαλές τε καὶ βέβαιον, οὐδ' ἀπὸ τῆς καθ' ἑαυτὴν ἐννοίας ἐκκλείει.

Ε.Υ.Δ. Κ.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

§ 676. Ἀπούσης δὲ τῆς βεβαιότητος, καὶ τὸ μάλιστα πιθανὸν, ἀπὸ τῆς ἀντικειμένης πιθανότητος κολούεται, ὅτι ἐνδέχεται μὲν διαψεύδεσθαι καὶ τὸ πιθανώτατον, ἀληθεύειν δὲ καὶ τὸ ἐλάσσονι τῇ πιθανολογίᾳ κατωχυρωμενον (626).

§ 677. Ἄνδρε δύω περὶ τινὸς προκειμένου, ἐκδιηγεῖσθον ἐμοὶ, τὰ συναληθεύειν μὴ φύσιν ἔχοντα. Ἐὰν οὖν ἀμφοτέρων ἡ μαρτυρία, ὡς φιλαλήθων ἔχῃ τὸ ἔυπιστον, ἀμφισβητητέον ἂν εἴη, (666) εἰσβάλλοντα θάτερον μόνον ἀληθῶς λέγεσθαι.

§ 678. Ἐὰν δὲ τούτων ὁ μὲν ἔχῃ τὸ ἀξιόπιστον, ὁ δὲ οὐ πόῤῥω ὑπονοίας γίνεται ψευδους, τῇ τοῦ δευτέρου μαρτυρίᾳ οὐδὲ βραχὺ προσεκτέον (675).

§ 679. Εἰ δ' ἄμφω ὑποπτεύεσθαι ἄξιοι ἐπίσης εἰσὶν, ἡ θατέρου μαρτυρία ἀνατρέπει τὴν τοῦ ἑτέρου. Ἐὰν δὲ τῶν μὲν μαρτυρουμένων ἑκάτερον πιθανολογῆται, μέτριον δὲ τὸ ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν ὕποπτον ᾖ, πιθανὸν ἐστὶ τὸν ἕτερον αὐτῶν ἀληθεύειν.

§ 680. Ἐὰν ὑπὲρ τῶν ἐναντίων λόγοι, προβάλλωνται πιθανοὶ, τὸ δ' ἐν τούτοις πιθανὸν ἄνισον ᾖ, ἐκ τούτων δοθέντων, διορισθῆναι δυνήσεται, ὅσον ἡ πιθανότης τὴν ἀντικειμένην πιθανότητα ὑπερβάλλει.

§ 681. Φυλακτέον δὲ τοῦ μὴ τὴν ἀντικειμένην πιθανολογίαν, ἐξ ἀλλοτρίου τινὸς ἐπι-

Ε.Γ.Α. τ. Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

φέρειν, ὃ πρός γε τὸ ἡμῖν προκείμενον ὐδεμίαν ἔχει ἀναφοράν. Ἐκ γὰρ τῆς προσηκύσης πηγῆς τὰ ἐπιχειρήματα δέον ἀρύεσθαι.

§ 682. Πρὸς διορισμὸν τῦ πιθανὴν εἶναι τὴν ἔκβασιν τινὸς τῶν ἐνδεχομένων, ἥκιστα προσεκτέον τῷ ἅπαξ ποτὲ, ἢ καὶ δεύτερον κατὰ τὸ παραχρῆμα συμβεβηκότι. Οὐδὲ γὰρ μείζονα ἐκβάσεις δύο προσεχῶς ἑπόμεναι, ὧν ἡ ἑτέρα ὐδαμῶς ἐξήρτηται τῆς ἑτέρας πρὸς ἀλλήλας ἔχυσι τὴν ἀναφορὰν, ἢ ἐκβάσεις ἄλλαι ὁποῖαι δήποτε.

§ 683. Τὸ πιθανὸν τῆς τῶν κύβων ἀναῤῥίψεως, ὐ μεταβάλλει ἐκ τῆς προηγησαμένης βολῆς, ἥτις ἂν ἡμῖν γιγνώσκοιτο. Καί τοι ὅσοι οἱ τοῖς τοιύτοις εἰσὶ προσέχοντες, καὶ λέγοντες· συνέβει τόδε· ἐκῦν τόδε νῦν ὐδαμῶς συμβήσεται.

§ 684. Οἱ δὲ τὐναντίον, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα, καί τοι ἄλλως λίαν γε πιθανὸν ὄν, τῆς ποθυμένης ἐκβάσεως ὐδαμῶς ἔτυχε, τῆς παραπλησίας ἀποπειράσασθαι τύχης, ὐκέτι θαῤῥῦσι· ἐπειδὴ γὰρ τόδε (φασὶ) συνέβη; καὶ αὖθις συμβήσεται.

§ 685. Ὅσα δὲ ἄνθρωποι περί τε τύχης; καὶ εὐτυχίας, καὶ ἀτυχίας, ἑαυτοῖς ἀναπλάττυσιν, ἐν οἷς ἡ σύνεσις ἀπαιτεῖ τὸ μόνῳ προσέχειν τῇ πιθανότητι.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΑΙΘΟΥΣΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

§ 686. Τῶν ἐκβάσεων, τῶν βραχύ τι πιθανότητος ἐχουσῶν, τὴν πρὸς τὰς τῶν ἀνθρώπων ἐπιθυμίας σχέσιν, καὶ πλέον οὐδὲν, τὰ ὀνόματα ταῦτα τῆς εὐτυχίας τε καὶ ἀτυχίας ὑποσημαίνουσι.

§ 687. Ἀλλ' ἐν γένει ἤδη τοῖς περὶ τῆς Μαθηματικῆς τε καὶ Ἠθικῆς ἐναργείας, καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς πιθανότητος εἰρημένοις, εἰς τὴν κατ' αὐτὰς χρησιμωτέρων ἀνάπτυξιν, σφραγῖδα ἐπιθετέον.

§ 688. Τοιαύτη τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν ἡ φύσις, διὰ τὸ στενὸν τῆς διανοίας, τὸ μὴ πάντη πᾶσαν ἀπάτην ἐκκλίνειν δύνασθαι. Τίσι μὲν ἀκολουθεῖν δέον κανόσιν, εἰς τὴν ταύτης ἐκφυγὴν, εὑρίσκουσιν, ἐπὶ πᾶσι γε μὴν ἀκολουθεῖν τοῖς κανόσι τοῖσδε, ἀδυνατοῦσιν.

§ 689. Ἐκ τοῦ τῆς γνώσεως βαθμοῦ, τοῦ ἐν διαφέρουσιν ἀνθρώποις διαφορὰν ἔχοντος, τὸ διάφορον τῶν ἑκάστου δοξασιῶν τε καὶ ὑπολήψεων ἤρτηται. καὶ οὐδὲν ἄρα θαυμαστὸν, εἰ τοσαῦται αἱ κατὰ τὰ δόγματα διαφοραὶ, καὶ εἰ ὁ αὐτὸς συνεχῶς γνωσιμαχῶν δόξαν ἀμείβεται.

§ 690. Ἔστιν ὅ μοι δοκεῖ πόρρω πάσης ἀμφιβολίας εἶναι, ἀλλὰ καίτοι τις προσοῦσα ἀντίθεσις, ἣν ἐπιλῦσαι οἷός τε οὐκ εἰμὶ, εἰς τὸ ἀπορεῖν με περὶ τοῦ τοιούτου ἐξ ἀνάγκης ἐνάγεται (670). Τὴν ἐπίλυσιν οὖν ἀνακαλύψαντι, οἴχεται τὰ τῆς ἀπορίας, καὶ δευτέρα τις,

ἐπὶ τὸ αὖθις πείθεσθαι περὶ τῆς προκειμένης προτάσεως, μεταβολὴ ἐμποιεῖται. Ἀλλὰ γὰρ αἱ τοιαίδε μεταβολαί, περὶ τοῦ μείζονος λόγου ἄξια, τοῖς μετὰ σπουδῆς προσέχουσι, καὶ τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν ἑαυτοῖς ἐπεκτείνειν προθυμουμένοις, σπανιώτεραι εἰσίν.

§ 691. Ἐν ταῖς κατάγε τὸ πιθανὸν εἶναι κρίσεσιν, εὐπερίτρεπτον εἶναι τὴν ψυχήν, καὶ ῥᾷστα μεταβάλλουσαν, αὐτόθεν δῆλον. Τὸ γὰρ τῆς πειθοῦς χρῆμα, κατὰ σχέσιν πως ἐστὶ πρὸς ἣν γνῶσιν ἔχομεν τοῦ πράγματος ἀτελεστέραν, σὺν ᾗ καὶ μεταβάλλειν ὅσαι ὧραι δύναιτο ἄν (590). Ταύτῃ τοι, καὶ ὁ μόλις τινὶ πιθανῶς δοκῶν ἔχειν λόγος, ἑτέρῳ τινὶ ἀποφαινομένῳ, ᾧπερ τελείονα περὶ τοῦ προκειμένου ἄλλοθεν τὰ γινωσκόμενα περίεστιν, πᾶσαν ἀπορίαν ἐκ μέσου ποιεῖ (627).

§ 692. Τοῦτο δὲ μάλιστα χώραν ἔχει, ἐπὶ τῶν κοινῇ κατὰ τὴν τοῦ βίου χρῆσιν ὁσημέραι συμβαινόντων· ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις τὰ τῆς πειθοῦς τῶν πολλῶν ἑκάστοις συμπαραλλάσσει καὶ συμπληθύνεται. Ἤρτηται δὲ ταύτης τὸ πλέον ἀπὸ τῆς περὶ τὰς ἐλαχίστας τῶν περιστάσεων προσοχῆς, ὧν ἐν μέρει βραχεῖα μὲν ἡ δύναμις, ἐν ἀθροίσει δὲ τονοῦται τὸ κράτος (645), μέγα τι καὶ μέγιστον πολλάκις τῇ ἑνώσει (621) τὸ πιθανὸν συναποτελουσῶν.

§ 693. Περὶ ὧν δέ τις ἀναπολῶν διατελεῖ κατὰ φρένας, ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου, ἐν

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

οἷς τινὰ διαπραττόμενος καθορᾶται εἰκάζομεν· ἔκ τε τῆς διαθέσεως καὶ τῶν κινημάτων τοῦ σώματος, κἀκ τῆς φωνῆς δὲ, καὶ τῆς ὄψεως· καὶ τῶν ἀλλοιώσεων τῶν ταύτῃ ἐμφαινομένων· καὶ ἐξ ἄλλων δέγε πλειόνων, ἃ τοιαῦτ' ἄττα ἐστὶν, ἅπερ οὔτ' ἐκτεθῆναι τοῖς ἄλλοις, οὔτε πρὸς μέτρον ἔχειν τεταγμένον ἀνακληθῆναι. Ἔνθεν τοι ἐν ταύταις ταῖς περιστάσεσιν, περὶ τοῦ πιθανοῦ, τοῦ ἐκ πασῶν τῶν τοιῶνδε παρατηρήσεων ἐκπηγάζοντος, μόνοι καθ' ἑαυτοὺς γε κρίνειν πεφύκαμεν, ἥτε κρίσις αὕτη, σφίσι μόνοις ἐστὶν ἀνήκουσα.

§ 694. Δίδοται τὶς δὲ καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα τέχνη, ἀπὸ τῆς εἰς ταὐτὸ συγκύρσεως πλειόνων περιστάσεων ἠρτημένη, τῶν πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος τεινουσῶν. καί τοι δὲ τὰ τῆς εἰρημένης τέχνης εἰς κανόνας τινὰς ἀναγαγεῖν οὐ ῥᾴδιον, ἐστὶν ἃ γεμήνυ ἐν τοῖς ἑξῆς, καὶ περὶ ταύτης ὑποθετέον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Περὶ Κρίσεως Συνθέτου, ἤτοι περὶ Συλλογισμῶν.

§ 695. Παραθέσει δυοῖν ἐννοιῶν ἡ Κρίσις συνίσταται (400). τὸ Κατηγορούμενον κατὰ τοῦ Ὑποκειμένου, ἤτοι καταφάσκεται ἢ ἀποφάσκεται· (403) τουτέστιν αἱ κατὰ τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον ἰδέαι, ἤτοι ἀλλήλαις συζεύγνυνται, ἢ ἀπ' ἀλλήλων ἀποζεύγνυνται.

§ 696. Καὶ τῶν μὲν ἰδεῶν ἀμέσως παραβάλλεσθαι δυναμένων, ἔργον οὐδὲν, πολλάκις γεμὴν ἀπείρηται ἡ τοιάδε παράθεσις· καὶ τότε δὴ μέσην τινα προσπαραληπτέον ἰδέαν· ἥτε δι' αὐτῆς τηνικαῦτα γινομένη παράθεσις τῶν ἰδεῶν, καλεῖται διάνοια.

§ 697. Ἡ μέση δὲ ἰδέα, ἣ καὶ μέσον ἀκούει, τῇ μὲν τῷ ὑποκειμένῳ, τῇ δὲ τῷ κατηγορουμένῳ ἐν τῷ μέρει παραβάλλεται, κατὰ δισσὰς προτάσεις ἀλλήλων διακεκριμμένας, αἳ μετὰ τῆς ἀποδειχθῆναι προκειμένης, τὸ ἐπιχείρημα συναποτελοῦσι

§ 698. Ἡ δὲ τρίτη αὕτη καλεῖται συμπέρασμα.

§ 699. Καὶ ταύτης τὸ μὲν κατηγορούμενον, ὅρος ἀκούει ὁ μείζων, ἥτε πρότασις καθ' ἣν οὗτος τῷ μέσῳ συμπαραβάλλεται, τοῦ ἐπιχειρήματος τὴν μείζονα συνίστησι τῶν προτάσεων.

§ 700. Τὸ δὲ τοῦ συμπεράσματος ὑποκείμενον, ὅρος ἐστὶν ὁ ἐλάσσων, ἥτε πρότασις, καθ' ἣν ὅδε τῷ μέσῳ συνέχεται, ἐλάσσων.

§ 701. Ἡ μείζων δὲ μετὰ τῆς ἐλάσσονος τοῦ ἐπιχειρήματος εἶναι λέγονται αἱ προκείμεναι.

§ 702. Ἡ δὲ διάνοια ἁπλῆ ἐστὶν, καὶ ἑνὶ ἁπλῶς ἐπιχειρήματι ἐκπεραίνεται, ἐπειδὰν μία μόνη μέση ἰδέα παραλαμβάνεται.

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

§ 703. Εἰ δὲ δὴ πλείω ἐναπαιτεῖται τὰ μέσα, εἰς δεῖξιν τῆς τῶν προκειμένων ἰδεῶν χέσεως, διανοίας-χρεία συνθέτε, ϗ πλείονας ἁπλετέρας διανοίας συνεπαθροίζειν ἐπάναγκες, ὡς ὀψόμεθα (726. κξ). προεκθέμενοι ἤδη τὰ τῇ ἁπλῇ διανοίᾳ προσήκοντα.

§ 704. Ἀποδεῖξαι ἐπιχειρήσας τὴν γῆν σφαιροειδῆ τυγχάνειν, αὐτίκα ξυνορῶ τὴν τε σφαιρικε τῶν χημάτων ἰδέαν, τῇ τῆς γῆς ἀμέσως εἶναι ἀσύναπτον. Γένοιτό γεμὴν τετο διὰ μεσιτευέσης ἰδέας, τετέςι διὰ τῆς σκιᾶς τῆς γῆς, ἥτις σκιά τις ἐςὶ σαφῶς σώματος σφαιρικε· καὶ γενομένης ἒν τῆς παραθέσεως, ἐκφέρεται ἡ διάνοια ὧδε.

§ 705. Τὸ σῶμα, ὅτινος ἡ σκιὰ, ἐπὶ ἐπιπέδε κατ᾽ εὐθεῖαν προβαλλομένη, ὅπως ἂν ἔχῃ ἐκεῖνο θέσεως, κυκλικὴ, σφαιροειδὲς ἐςί.

Τὴν δὲ τῆς γῆς σκιὰν τοιαύτην εἶναι, ἐπὶ τῆς σεληναίας ἐκλείψεως καθορῶμεν.

Ἄρα ἡ γῆ σφαιρικόν τι σῶμα ἐςὶν.

§ 706. Οὐκ ἀεὶ ἅπασαι αἱ τοιαίδε προτάσεις ἐκφέρονται, ἀλλὰ τὴν σιγῇ ὑπερβαλλομένην οἷον τε ἀναπληρεν.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Νοῦς ἡ ψυχή· Ἀσώματος ἄρα.

Ἀναπληρωτέον τήν: Τὸ νοῦν ἐστὶν ἀσώματον.

§ 707. Ἐφ᾿ ᾧ δὴ τὸ συμπέρασμα ἰσχύειν, ἀπαιτεῖται α΄., τὰς προκειμένας, ὑφ᾿ ὧν ἡ ὕλη τῷ ἐπιχειρήματι συμπληροῦται, ἀληθεῖς εἶναι. Εἶτα δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν ἢ δέον συνάγεσθαι τὸ ἐπιφερόμενον· τουτέστι, τὸ τὴν μέσην τῶν ἰδεῶν, μετὰ τῶν τοῦ συμπεράσματος ὅρων, τὴν τούτων πρὸς ἀλλήλους ἐλέγχειν ἀναφοράν, ὃ πρὸς τὸ εἶδος τῆς διανοίας ἀνήκειν λέγεται.

§ 708. Περὶ τοῦ εἴδους μόνου, τόγε νῦν ἔχον πραγματευόμενος, τὰ πρὸς ἐκφυγὴν διαμαρτίας τείνοντα ὑποθήσω.

§ 709. Πλείω τῶν εἰς τοῦτο ἐπιζητουμένων παρὰ τοῖς Διαλεκτικοῖς εὑρεῖν ἐστὶ, ἅττα εἰ καὶ μὴ εἰς τὸ παντελὲς ἄχρηστα, οὐ μὴν δὲ πρὸς τὸ διανοεῖσθαι ὀρθῶς ἁπλῶς ἐστὶν ἀναγκαῖα.

§ 710. Διὸ συντόμως ἐκθήσω, βραχέα τινὰ ἅλις ἕξειν πειθόμενος, ὥστε ῥᾴδιον, ἢ διὰ τῶν κοινῇ φερομένων κανόνων, περὶ τῆς κατὰ τὴν διάνοιαν ἀληθείας κρίνεσθαι.

§ 711. Ἐπεὶ δέ τοι ἡ τοῦ ἐπιχειρεῖν τέχνη καλλίστη ἐστὶ καθ᾿ ἑαυτὴν θεωρουμένη, καὶ λίαν συντελεῖ εἰς ἔλεγχον τῶν περὶ τοὺς συλλογισμοὺς σοφιστιώντων. ταῦτά τοι ἐν ἑνὶ ἰδίᾳ παρεργήματι, συντόμως ὕστερον αὐτὴν διαλήψομαι.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006